

INFO-samfundet år 2005

15. oktober 1996

2b, Amtsgymnasiet i Roskilde præsenterer

INFO-samfundet år 2005

Kontrollen hersker over skærmen
Kontrollen hersker over skæbnen
Kontrollen hersker over mig
vidende vinde gennem rummet
Lysten til kontakt bliver blæst væk
Bliver kapslet ind i chips
Og sendt ud
Væk fra alt der omhandler
Alt som har betydning
Ensomheden knuger mig koldt
Kontrollen hersker over skærmen
Kontrollen hersker over skæbnen
Kontrollen hersker over mig
Nok se men ikke røre
DE er i skærmen kan se mine bevægelser
Mine tanker
Men de kan ikke se mig
Lammet sidder jeg tilbage
Tilbage men en umættet lystfølelse
Lyst til menneskelig kontakt
Kontrollen hersker over skærmen
Kontrollen hersker over skæbnen
Kontrollen hersker over mig
Alle er gemt bag grå skærme
Uden tid uden lyst
Lyst til dig
Dig der er bange

Det er søndag formiddag. En solstråle sniger sig ind gennem vinduet og fortæller os, at det udenfor er ved at blive forår. Vi gaber på skift og prøver at holde det skjult for hinanden. Vi er fire mere eller mindre friske piger, der sidder på gulvet i et værelse med en stabel opgaver i mellem os. Søvnens bliver gnedet ud af øjenkrogene og vi tager hver en opgave og hælder te i et krus. Opgaverne er skrevet af vores klassekammerater og er visioner, billeder og utopier på info-samfundet år 2005.

Kopperne er blevet tomme, og Sille vrider forgæves tekanden for et par dråber mere. Men meningen er jo ikke, at vi bare skal sidde og læse. Vi skal samle alle opgaverne, som for lethedens skyld også er afleveret på diskette, til en stor artikel. Så vågner vi op ... den før så markante søndagstræthed letter og forsvinder op i solstrålen, der nu er blevet til to. Alle disse visioner, skrækbilleder, digte, noveller og artikler er jo fyldt med stof, der kan fortælle en dommerkomité - eller os selv - hvordan vi forestiller os, samfundet vil blive. Det samfund vi engang selv skal leve i og føre videre vil blive.

Lad os se at komme i gang. Den blå computerskærm toner frem og minder os et kort øjeblik om himlen udenfor, før vi sætter den første diskette i maskinen ...

"Man kan flytte rundt på dele af billedet. Man kan lave totalt om på farverne. Man kan trække og skubbe dele af billedet, så det bliver længere eller kortere. Man kan klippe et billede ud og give det en ny baggrund. Der er uanede muligheder. "

(Samvirke, marts 1996)

Dette citat handler om nogle af computerens virkemidler, som en billedkunstner kan bruge, men det fik mig til at tænke på noget helt andet - nemlig individets personlighed i informationssamfundet år 2005, og på manipulation af individet. Når jeg tænker på informationssamfundet, lurer diverse skrækvisioner om robotter osv. i bagehovedet på mig. Derfor blev jeg fanget af ovenstående citat, som for mig kunne være et billede på manipulation af individet og dets personlighed. Samtidig kan jeg vende det om og ser så et billede på fremtiden - nemlig større muligheder for udvikling af selvet. Spørgsmålet er så bare, hvilket billede på individets muligheder for at bestemme over sin egen personlighed år 2005 der er mest realistisk. Jeg tror og håber ikke, at vi i vores generation vil have mistet vores personlighed gennem manipulation, men snarere at det vil være et spørgsmål om, hvordan den næste generations individer (eller den næste igen) vil udvikle deres personlighed, og hvilke muligheder de vil få for dette.

Hov, hvad sker der her? I opgaven står der, at en computer, som den vi sidder med foran os, måske engang vil kunne manipulere med os som individer... Nej, den køber vi ikke. Uden en computer ville denne opgave være umulig - tænk, hvis vi skulle have skrevet det hele i hånden... Da jeg for ca. 10 år siden skulle lære at skrive, fik jeg en bog, der hed "Formskrift". I denne bog skulle jeg øve mig i at skrive pæne bogstaver, så jeg kunne få en pæn håndskrift. I al sin enkelhed ganske harmløst, men alligevel er det en og samme bog, der nu giver noget at tænke over i forbindelse med computere.

Dengang lærte jeg at forme hvert bogstav på min specielle måde, så jeg i dag har en håndskrift, der er helt min egen, og der findes ikke et menneske i verden, der har en skrift, som er magen til min - vel at mærke min håndskrift. Den skrift, jeg bruger på min computer, når jeg skriver stile og opgaver og 117 andre ting, deler jeg med flere millioner mennesker verden over. Bogstaverne er nøjagtig magen til dem, jeg ser alle andre steder, og ingen vil være i stand til at skelne min skrift fra nogen andens. Nogen vil måske påstå, at det er underordnet, om den skrift jeg skriver med også skrives af mange andre mennesker. Hvis det endelig er, at jeg vil have en smule personligt præg over det, jeg skriver, kan jeg bare vælge en af de andre skrifttyper, computeren har gemt på sin harddisk, som der måske er knap så mange, der bruger. Men i bund og grund synes jeg, at min håndskrift er så meget en del af min personlighed, at jeg ikke vil give afkald på den uden i det mindste at have overvejet konsekvenserne først.

Jeg vælger min skrift, men former den ikke selv ... eller jeg vælger min personlighed, men former den ikke selv? Skræmmebilleder er der nok af, og det er netop det, der får mig til at stoppe op og sige: Hvor går grænsen? Hvornår bliver computeren så vigtig for mig og så meget en del af mit liv, at den bliver en del af mig? Vil min personlighed til den tid ligge på computerens harddisk - sammen med min skrift? Hvor vil jeg så blive af, hvis strømmen forsvinder?

Ah nej! Lad det ikke være sandt... computeren fortæller os, at den ikke kan konvertere disketten. Panikken griber os. Vores første problem er at finde ud af, hvad det vil sige at konvertere - og inden det er helt afklaret, er vores tanker allerede nået hen til bunken med de resterende disketter: Hvor mange af dem har heller ikke lyst til at lade sig konvertere? Solstrålen har gemt sig, og vi er meget alene i verden.

"Interaktive medier kan fungere som identifikationsobjekt i en sådan grad, at det fører til social isolation. " (Turkle 1987)

Et interaktivt medium, for eksempel en computer, henvender sig til to fundamentale, menneskelige aktiviteter: logisk tænkning og kommunikation. Derfor kan mediet få en funktion som en slags "makker" eller "tro følgesvend" - dette vil vise sig hos næsten enhver computerentusiast. Computeren bliver en erstatning for virkelige fysiske og sociale behov. Ensomhed er måske ikke så meget at være alene, men at blive afvist af én, som man gerne vil tilbringe tid sammen med - ud fra dette bliver computeren et effektivt kompromis. Computeren ved man, hvor man har, og den kan man altid have tillid til. Dette forklarer altså måske computerentusiasternes overdrevne tidsforbrug foran computeren.

En ting er sikker: Det eneste computeren giver os lige nu er problemer... ud af bunken med disketter kan computeren ikke engang konvertere halvdelen! Heldigvis er der en hjælpsom far hjemme i huset, som fortæller os, at det, at disketten ikke kan konverteres, bare betyder, at den er skrevet på et andet program end det, vi bruger. Det problem kan løses. Husets lillebror bliver tilkaldt - han har vist forstand på, hvordan den slags gøres. Hjælpen er nær - måske er computeren ikke så slem endda?

En hverdag år 2005

Det var en ganske almindelig dag i det herrens år 2005, Anne-Sofie lå endnu og snuede i sin seng, om lidt ville hendes personlige computer ringe, og den nye dag ville begynde. Computeren fortalte hende, at klokken var syv, og at det var tid til at stå op. Anne-Sofie vendte sig om på ryggen, hun vidste jo at computeren om præcis to minutter igen ville fortælle hende, at nu var det altså tid til at stå op. Først da computeren fire gange havde formanet hende at stå op, kom hun ud af micro fibrene. Anne-Sofie gik søvnigt ned i køkkenet for at få noget at spise, desværre var hendes lillebror løbet ind i stuen med fjernbetjeningen til køleskabet, så ham måtte hun først lege gemmeleg med, før hun kunne få sin morgenmad. Da Anne-Sofies badevandskvoté ikke rakte til et morgenbad i dag, kunne hun lige hurtigt nå at se, om der var kommet noget post ind på den personlige computer i nattens løb, men der var ikke andet end en meddelelse om, at hun skulle bestille en tid hos tandlægen. Anne-Sofie gik hurtigt ind i tandlægens kalender-fil og fandt en tid, der passede hende.

Pludselig blev hun afbrudt af computerne ur-fil, som fortalte hende, at det var tid til at komme afsted til skolen. Hun pakkede den personlige computer sammen, tog den under armen og begav sig afsted. I skolen var det det samme ræs som altid. Læreren skrev noget på sin hovedskærm, og det blev automatisk kopieret ned på alle elevskærmene. Dagens aflevering blev læst over på den store hovedcomputer, og så var skoledagen forbi, ja ... i hvert fald skoledagen på skolen, for nu skulle Anne-Sofie hjem og fortsætte dagens arbejde foran skærmen. Klokken var ca. 16, da Anne-Sofie var færdig med lektierne til dagen efter, og hun kunne nu, i stedet for at arbejde foran skærmen, plote sig ind på en af de mange underholdningsfiler, som hendes personlige computer indeholdt. Hun fandt en attraktiv fil, som hed: "Gamle afsnit af Beverly Hills 90210", det var skønt at slappe af til, selvom der desværre ikke var blevet lagt undertekster ind på filen endnu. Det betød dog ikke noget for Anne-Sofie havde haft engelsk siden I. klasse, så det var kun Anne-Sofies mor og far, det var et problem for.

Om aftenen kørte Anne-Sofie på sin soldrevne scooter hen til Internet caféen sammen med et par veninder. Det var altid skægt at lytte til andres meninger om informationssamfundet, og i caféen kunne hun låne flere abonnementskort til hendes digitale avis ...

Nu står jeg af... lillebroren har nu scoret så mange point hos os allesammen ved den hjælp, han giver, at vi smører ham en ostemad. Men han kan alligevel ikke finde ud af, hvilket program en af opgaverne er skrevet på.

Vi ser opgivende på hinanden og kigger længselsfuldt ud på de spirer, der kun lige stikker hovedet op over jorden. Nå, klasselisten hives frem og diskettens ejer ringes op... optaget. Efter 3. forsøg kommer vi igennem. "Hej, Lasse" og "har du haft en god weekend?" Lillebroren hiver sig selv i håret og Lise skynder sig at få spurgt om programmets navn ... "Øh - navn... thjoo, 2 sekunder, jeg skal lige spørge." Vi kigger undskyldende på lillebroren, der efterhånden har tilbragt et par timer i selskab med os, computeren og solstrålen, der kommer og går, som det passer den. Kontakt igen: "Ja, altså jeg har skrevet på Word ik'..." Beskeden flyver gennem lokalet og over til computeren, men giver dog ingen gevinst - hvilken udgave? På skærmen toner flere forskellige Word-udgaver frem. Her må Lasse melde pas... det samme gør vi. Lige nu er det svært at forestille sig, at computer teknologien nogen sinde vil føre noget godt med sig.

Revolutionerende digital avis

Året er 2005. En mand kommer gående ned gennem en gade i Roskilde, hans blik fanger en lysreklame i et kioskvindue. Et øjeblik tøver han, og går så ind i kiosken. Kort efter kommer han glad ud igen med et lille plastikkort. Kortet er et avisabonnement, tre måneder med to valgfri internationale dagblade for kun 399,-. I lommen har manden en lille flad plastikkboks, der minder en del om en gammeldags timemanager, han stikker det nyerhvervede kort ind i en sprække i bunden af boksen, og da han klapper låget op, kommer forsiden af New York Times til syne på en skærm. I fremtiden skal aviser ikke længere trykkes på papir, i hvert fald i langt mindre udstrækning end de bliver i dag, i stedet skal fremtidens avisabonnenter have hver deres lille bærbare digitale avis. Avisen modtager dagligt, enten via satellit eller gennem en tilkobling til Internettet, et signal der på skærmen bliver til dagens avis. Allerede i dag kender vi små elektroniske kalendere og paleuers,

forskellen mellem disse og den nye digitale avis bliver, at der indsættes et abonnentkort i den digitale avis, som kan bryde de kodede signaler fra satellitten/Internettet således, af kun abonnenter kan få deres avis. Denne nye form for avis har uden tvivl sine fordele som for eksempel:

- Den kan medbringes næsten overalt.
- Det er altid de nyeste aviser.
- Det er muligt at modtage alle internationale aviser.
- Avisen bliver altid bragt ud til tiden.
- Tusindvis af tons papir kan spares hver dag.
- Du kan have alle verdens aviser fra hele måneden i lommen.
- Avisen har et uendeligt antal sider.

For og imod:

Hvad med ulemperne vil nogle nok spørge, og jo, der er da nogle, men jeg vil alligevel påstå, at de er ganske små. Trykkerierne får mindre at lave, og dette vil uden tvivl medføre fyringer, men til gengæld skal en masse mennesker beskæftiges med produktion af disse digitale aviser. Avisbudene kommer udelukkende til at uddele reklamer selvom en del af disse nok også vil køre ind over det digitale avisnet. Det bliver selvfølgelig ikke det samme at læse sin avis på en skærm, og det begrænser da også layoutet. Men dette er i høj grad en vanesag og et luksusproblem imod de kæmpe skovarealer, der dagligt ryddes af hensyn til læsevenligheden og det smarte layout. Her er en oplagt mulighed for at spare på ressourcerne. Til sidst vil nogen nok sige, at alt dette allerede findes på Internettet, men hele ideen er, at avisen kan tages med - ganske som de aviser vi har i dag.

Vi opgiver - indtil i morgen i hvert fald. Vi går hver til sit med anspændte miner, og pakker os godt ind i halstørklæderne. Det er ved at blive sent. Vi er trætte og frustrerede over at have spildt en dag, som vi kunne have brugt til at skrive engelsk stil til torsdag eller geografiopgave til fredag. Tidsspilde! Tænk hvis vi kunne få illegale Paperboys og tilhørende abonnentkort med rapporter, stile og andre opgaver ...

Interaktivt TV

Det interaktive TV giver dig mulighed for at bestemme over udsendelserne.

Det bliver ganske enkelt nemmere for dig at se fjernsyn på den måde, at du selv bestemmer hvilket program, du vil se og hvornår. Du behøver ikke sidde foran skærmen hver aften klokken 21, hvis du vil se nyheder, og du behøver heller ikke se på den amerikanske præsidents besøg i Israel, hvis du kun er interesseret i indenrigspolitik. Du behøver altså ganske enkelt kun se de nyheder, du er interesseret i.

Når man i år 2005 hører om en ulykke eller en anden hændelse, venter man ikke til der kommer et orienteringsprogram - man går blot ind i TV-kanalens menu, og leder efter en udsendelse om den pågældende nyhed.

Teknikken bag det interaktive fjernsyn er ikke mere indviklet end en cd-afspiller. Forskellen er blot, at du ikke sætter cd'en i maskinen, men at den ligger i et slags bibliotek. Du kan nu se eller høre præcis det program eller den musik, du vil, blot ved at trykke på nogle enkelte knapper.

Der betales licens for at få adgang til det centrale bibliotek, der er indlagt i dit eget fjernsyn, men du skal derudover betale et ekstra beløb hver gang, du ser en film. Så er det nemlig nødvendigt med et specielt videobibliotek.

Mandag morgen. Vores klassekammerater spørger nysgerrigt, hvordan det går med opgaven. Vi smiler til hinanden, og siger ingenting. Det er en smule pinligt, at vi er igang med en opgave om info-samfundet, og vi ikke engang kan finde ud af at bruge en computer.

Vi har fået de fire næste timer til opgaven. Det er sandelig heller ikke for meget. Vi har bestemt os for at bide i det sure æble og skrive alle opgaverne ind fra de papirer, der fulgte med disketterne. De første taster trykkes tøvende ned - er der noget der kortslutter?

Til vores store overraskelse går alt som det skal, og imellem to ord når vi lige at se, at solen også skinner idag.

"Det skal nok komme" er en sætning vi i dag uden tøven bruger om de tekniske vidundere, der i fremtiden skal gøre livet lettere. Vi tænker ikke videre over hvordan, hvornår og af hvem, men med den fart teknologien har haft på i det sidste århundrede, har vi ikke rigtig nogle grænser indprentet i hovedet. Hvis nogen derimod for 100 år siden havde udtalt, at vi ville komme til at se mennesker og dyr på en kasse, der ikke er større end en hovedpude, ville tilhørerne bare se den pågældende person som lettere småskør.

Som Jules Verne, der slap fantasien løs og forudså mange af det 20. århundredes store tekniske frembringelser. Han lod undervandsbåden Nautilus dykke verden rundt, han sendte helikoptere i luften længe før brødre Wright gik på vingerne, han beskrev fjernsynet længe før radioen var opfundet. Jules Verne forudså fjernstyrede projektiler, tanks og brintbomber, og gjorde folk rumbevidst længe før rumfartsalderen. Mange intellektuelle rynkede på næsen af ham, men "den der ler sidst .. "

Det elektroniske himmelrum

Hvis man om sommeren ligger i en sovepose under åben himmel, giver sine sanser frikvarter og lader sine følelser vandre op og ned gennem kroppen, helt ukritisk og endnu ikke dissekeret af tolkninger, kommer man på et tidspunkt til filisofistadiet, hvor de mange stjerne på nathvælvingen strækker sig ned og høfligt gør opmærksom, at vores klode blot er en planet blandt uforståeligt mange andre. Og man prøver at definere sig selv - man er også bare én blandt mange - i en febrilsk søgen efter et nøgleord, der kan trække en ud af mængden, der kan lyse ens plads i samfundet op, og puste luft i en indre ballon, så følelsen af, at man er nødvendig, bliver større. Når ambitionerne har fået lov at udvikle sig, kommer man nok til den konklusion, at der findes mennesker, der har brug for en - om end i et mindre perspektiv.

"Universet er uendelig" står der i uddannelsessystemets skolebøger.. Vi antager, men ved ikke. Det er her, paralleller til et informationssamfund kan drages. Informationssamfundet vokser sig uendelig stort, og der er ikke mange mennesker, der kan overskue rummet; det rum, som teknologien skaber omkring databaser, kommunikationssystemer, det globale Internet osv. Konsekvenser af, at den vestlige verden benytter og gør sig afhængig af det elektroniske computerskabte rum, er uoverskuelige; vi kan kun gætte på, at samfundet påvirkes, og vi ved ikke, om det er sundt eller usundt. De fleste er dog enige om, at det ikke kun er dårligt og ikke kun er godt med den komethurtige udvikling, som vi befinder os i.

Vi frygter, at vi får en ny dimension af sociale tabere; nemlig dem som ikke har ressourcer og overskud, socialt eller finansielt, til at være en del af den elektroniske sammenhæng. Og at enkelte personer drukner i et større kontrolsystem med en Big Brotherfunktion, som ikke er tiltænkt, men bare opstår i et informationssamfund - et samfund, der til stadighed kræver flere informationer. Eller at systemet pludselig eksploderer som en super nova, som følge af verdens teknologiske udvikling og accelererende anvendelse.

Et stort univers, som om natten er åbenbart for os, er en ting, et elektronisk rum er en anden. Fantasiens verden der er et grænseløst univers, større, end både det elektroniske og himmelske er en helt tredje ting. Her fulgte Anders And ukritisk med teknologistrømmen, og det endte galt. Vil vi i virkelighedens univers være lige så ukritiske, eller vil vi være i stand til at sige fra over for f.eks. det informationsbombardement, som teknologien fører med sig?

Puha - det er svært at følge disse tanker, men det er selvfølgelig også stadig tidligt på dagen. Er vi virkelig bange for at blive væk eller blive glemt i dette info-samfund? Det er svært at forestille sig, at vores menneskelige kontakt engang kan blive glemt til fordel for vores computer... tanken er skræmmende - og åbenbart meget relevant. Stort set alle opgaverne kredser om konflikten mellem computeren som redskab og computeren som personlig makker....

De første fire skoletimer mandag morgen er gået med molbo arbejde: Redigering og sammenkobling af opgaverne. Men ... we did it. Så er der ikke langt igen. Vi aftaler at gøre den helt færdig tirsdag eftermiddag.

Det er vigtigt for mennesket at få information og videreføre information, fordi den dækker vores videbegær og gør, at vi kan følge med i, hvad der sker rundt omkring i verden, og det er også et af de krav, som mennesket bliver udsat for.

Jeg indrømmer gerne, at jeg ikke bryder mig om den indflydelse, eller måske skal jeg sige magt, som teknikken har, fordi den simpelthen skræmmer mig en smule. Jeg ved ikke meget om computere - faktisk meget lidt - men på en måde har jeg heller ikke lyst til at lære om den, fordi jeg ikke er til sådan noget. Jeg kan lide traditioner, og at visse ting bliver gjort på gammeldags manér!

Hvis computeren bliver et nødvendigt inventar i hjemmet, og al opmærksomheden er koncentreret om denne, og jeg ikke har lyst til at indordne mig under dens "magt", og måske er den eneste i min vennekreds, som modsætter mig, vil jeg så blive udstødt, fordi jeg ikke synes, at computere er et hit?

Jeg vil ikke lade denne udvikling ske! Men hvad kan jeg gøre? Vil resten af befolkningen acceptere den? En udvikling, hvor f.eks. computeren bliver det væsentligste og mest foretrukne kommunikationsmiddel i vores dagligdag? Har man noget valg?

Tirsdagssolens stråler har svært ved at bevæge sig uden for det skydække himlen er fuld af. Vi bliver enige om at splejse til en kage, for at få energi til eftermiddagens arbejde med opgaven. "Diskettefejl 23" - det er løgn! Disketten vi gemte vores efterhånden dyrebare opgave på i går er blevet "syg" - den fejler "nr. 23". Vi hiver os i håret, sveden springer frem på panden, fødderne bliver kolde. Sille fatter mod og prøver igen - og igen - og igen ... Fejlen er kommet for at blive. En gang til - vi prøver endnu engang, men nej. HJÆLP! Der er ingen far, ingen lillebror og ikke engang på computerens "hjælp" kan man finde noget som helst om fejl 23. Brit er gået i coma ovre ved vinduet, hvor skyerne ude bagved minder mistænkeligt om regnskyer - ja, hvorfor ikke?

Er der overhovedet ikke nogen i dette computerrum, der kan hjælpe fire stakkels piger? Jo, der sidder de jo - Søren og Lasse. Det ser ud som om, de er godt igang med den geografi opgave ingen af os er gået igang med endnu. De kigger overbærende på os, da vi med fugtige hundeøjne beder dem om hjælp: Piger og teknik...

I folkeskolen er alarmklokkerne allerede begyndt at ringe. Pigerne er bagud i forhold til drengene, når det gælder brugen af en PC'er. Drengene bruger ofte deres fritid foran computerskærmen, de spiller spil og udforsker, hvilke muligheder maskinerne rummer, eller diskuterer computere med deres venner. Pigerne derimod bruger kun PC'eren til det mest nødvendige og ikke til at lege med på samme måde som drengene. Det resulterer i, at pigerne har meget mindre erfaring og ikke er lige så dygtige som drengene. I sidste ende vil udfaldet højst sandsynligt blive, at pigerne hele vejen op gennem systemet, f.eks. på arbejdsmarkedet og i dagligdagen med computerteknologiens indmarch, vil være dårligere stillet end drengene.

Men det er ikke kun kvinderne, som vil være dårligere stillet i info-samfundet, også dem som bare ikke interesserer sig for computere, vil hurtigt blive handicappede. Computerentusiasterne og computerkritikerne er to allerede eksisterende grupper, som nok vil blive mere markante med tiden. Entusiasterne er dem, som synes, at computerteknologien er helt vidunderlig. De har både muligheden (finansielt) og lysten til at koble sig på den nyeste teknologi. Kritikerne er dem, som ikke har lyst til at engagere sig i computerverdenen.

Denne deling vil ikke blive den eneste. Mellem de socialt forskelligt stillede grupper i verden vil en markant deling også vise sig. På den ene side står den del af verdens befolkning, som allerede nu er en aktiv del af info-samfundet eller bare følger med strømmen. Men i diskussionen om fremtidens informationssamfund glemmer man tit den del af verdens befolkning, som overhovedet ingen kontakt har med computere nu, og hvor der ikke er grund til at tro, at de vil få det foreløbigt. Her tænker vi på en stor del af befolkningen i U-landene.

Den gik altså ikke - ikke engang de to hjælpsomme drenge kunne klare "nr. 23". Der er ikke noget at gøre, Vi fatter hver vores computer og starter nøjagtig samme sted som i går - helt fra starten ... "Informationssamfundets spæde start" kunne man kalde det, da bogtrykkerkunsten i ca. 1440 så dagens lys, den var revolutionerende i sin samtid og lagde dybe spor i tiden. Det blev muligt at masseproducere bøger, og der kom aviser på markedet. Det skrevne ord var blevet allemandseje. Man kunne læse sig til en mere nuanceret opfattelse af livet, og snart blev livet mere kompliceret af forholde sig til.

Kan man sige det bedre? At computeren har gjort livet mere kompliceret, forekommer os totalt indiskutabelt. Tre dage i træk er nu gået med computerproblemer... vi føler os som hovedpersoner i en molbohistorie.

Viden er magt. Sådan har det været gennem menneskets udviklingshistorie. Dette faktum vil få endnu større betydning i det informationssamfund, vi løber i møde. Viden og informationsmængden bliver så omfattende, at den vil være utilgængelig for de fleste mennesker. Hvad skal folk bruge al den viden til? Viden, penge og magt vil i stadig stigende omfang blive koncentreret hos en mindre

og mindre elite. Man kan frygte, at mange forbrugere ikke vil være i stand til at sortere den stigende informationsmængde, så den kan bruges til deres egen fordel. I Informationssamfundet år 2005 vil mange mennesker leve som informationssamfundets analfabeter og som forsvarsløse forbrugere af viden.

Informationssamfundets analfabeter! Jo, tak - hvis der er nogen, der har lyst til at møde en af slagsen sidder der fire pragteksemplarer på Amtsgymnasiet i Roskilde. Hvorfor skal det hele være så svært?

Lige siden datamaskinens "fødsel" under 2. verdenskrig har målet for videreudviklingen været at bringe maskinen og mennesket tættere sammen., Datamaskinen har velvilligt gjort sit og nærmet sig mennesket med åbenhed og interesse. Betydeligt sværere har det været for mennesket, som modvilligt har betragtet maskinen på afstand med en blanding af fascination og foragt. Derfor har de personer, som står for udviklingen af maskinen, efterstræbt at få den til at ligne mennesket så meget som muligt. Jo mere velkendt noget er, desto tryggere føler vi os. Utryghed har altid præget menneskets forhold til teknologien og utryghed hænger i høj grad sammen med afmagt og frygt. I dag har vi udviklingsmæssigt nået et stade, hvor vi ikke blot videreudvikler de teknologiske produkter hver for sig. Udviklingen går for tiden i retning af at integrere alle produkterne (TV, video, computer etc.) til én del af vores hverdag.

Tiden, hvor computere kun var noget for coladrikkende og chipspisende nørdere, er forlængst forbi. Ingen, der er en del af vores fælles informationssamfund, kan længere sætte sig ud over teknologien. Lige meget hvor vi bevæger os hen i verden, efterlader vi os elektroniske spor: På biblioteket, på kommunekontoret, hos lægen, i DAN-kort automaten, i supermarkedet og når vi ikke betaler vores regninger. Hele tiden lagres oplysninger om vores livsforløb på computere omkring os. Selv når vi har draget vores sidste suk, lever vores identitet videre i bedste velgående i databaser og arkiver. Vi har efterhånden opbygget en kontrol med os selv, der gør det umuligt at forsvinde fra hinandens årvågenhed. Det indebærer gode elementer såvel som dårlige. Blandt de praktiske er, at vi har kontrol med de ældre og enlige i deres lejligheder. Gamle fru Hansen ligger ikke og rådner i meget mere end en uge, før hendes navn begynder at lyse rødt på kommunens computer. Vi har også styr på, hvem der bor i deres sommerhuse hele året, og hvem der har fået stjålet deres cykel påfaldende ofte. Det uhyggelige element opstår, hvis man forestiller sig, at en mand som Hitler fik adgang til stolen ved tasterne, hvor han i ro og mag kunne sidde og ved et enkelt tryk på DELETE slette folk fra jordens overflade.

Hov, hvad hvis nogen trykkede på DELETE nu? Så ville hele opgaven forsvinde! Nej, ikke igen... vi afslutter i en fart og gemmer opgaven på 3 forskellige disketter. Desuden printer vi et eksemplar ud til hver af os. Line mener nemlig, at det ville være for usikkert, hvis kun en af os fik papirerne - hvad nu hvis der skete noget på vejen hjem?

Der er uanede muligheder i en database, hvor alle vores identiteter er samlet. Man kunne sætte computeren til at sammensætte de identiteter og personligheder, der passede bedst sammen, og ville så helt undgå identitetskriser!

Computerne er blevet mere brugervenlige - ingen tvivl om det. Ethvert computerprogram med respekt for sig selv (og brugeren?) er forsynet med et stort spørgsmålstegn i det ene hjørne af skærmen, hvor man kan hente hjælp til stort set alle tænkelige problemer. Det egentlige problem opstår først, når der virkelig er rav i den og hjælpefunktionen træder ud af kraft til fordel for et skilt, der meddeler den måbende bruger, at en ERRORCODE 291012b2 er fundet. Så sidder den almindelige bruger med et overrasket udtryk i ansigtet og forbander den ellers så venlige og hjælpsomme computer, der nu er omtrent lige så behjælpelig som en brødrister. Det er sådanne oplevelser, der får mig til at tro, at den tid, hvor computerens kunstige intelligens vil kunne true menneskets, ligger temmelig langt ude i fremtiden. Et-tallerne og nullerne i computerens mørke og dystre indre udgør en for ensidig forestilling til at kunne hamle op med den menneskelige hjenes vanvittig komplicerede netværk. Tag for eksempel et begreb som humor. Hvordan lærer man en bunke ledninger, et par magneter og nogle transistorer at more sig?

Computere hører ikke længere kun til på kontorer og hos inkarnerede computerentusiaster. Efter Internettets udbredelse, har såkaldte Internet Caféeer slået dørene op for det brede publikum. En storstilet medie-reklamekampagne har præsenteret Internettet som et sted, hvor folk mødes og debatterer og hygger sig sammen. Udtrykker at surfe på nettet lyder som noget med drøn på fra en amerikansk ungdomsserie. Sandheden er en anden: Internettet er langsomt - meget langsomt. Man får hurtigt den samme irritationsfølelse, som når man skal finde vejruddisgen på Tekst-TV, og det er, som om tv-apparatet bevidst er længst muligt prøver at undgå den pågældende side, man har valgt. Internettet er afhængig af overførselshastigheden på telefonnettet, og det virker unægteligt

som om, ledningerne er noget tynde. Hvis der oven i købet er trængsel der, hvor man skal hente sine data, sætter informationerne sig som en åreforkalkning i ledningen og blokerer for ens videre færd. Når det tager 20 minutter at hente en artikel fra Politiken, bliver det unægtelig en noget kedsommelig gang surfing. Så er det hurtigere, nemmere og billigere at smutte ned i døgnkiosken og købe avisen.

Indholdet på Internettet er bestemt også af svingende kvalitet. Enhver bruger i besiddelse af et modem til en tusse og et abonnementet, kan oprette sin egen side (base) på Nettet, hvor han selv bestemmer indholdet. Når siden så ikke længere er interessant, glemmer folk for det meste at slette den igen, og det resulterer i, at Internettet fungerer som en slags losseplads for elektroniske kærestebreve, ytringer om fodbold, vittigheder, hadebreve om Beverly Hills 90210 og små personlige beskeder. Informationssamfundet er måske på dette område blevet lidt for frit i den henseende, at der ikke hersker nogen kvalitetskrav. Ytringsfriheden er blevet sat over alt andet, og det har lynhurtigt gjort Internettet til en gigantisk, uhåndterlig og til stadighed voksende størrelse. Tirsdag aften sidder Lise foran computerskærmen i hendes eget hus. Opgaven hænger hende efterhånden langt ud af halsen - der er godt nok ikke meget sjov ved det her. Hendes hjælpsomme mor har, efter at have læst opgaven, erklæret at hun ikke rigtig kunne finde nogen "rød tråd" i det hele. Lises øjne sniger sig væk fra computerskærmen og ud på den stjerneklare himmel. Et sted derude er det i disse dage muligt at få øje på en komet, der kun viser sig en gang hvert syvtusinde år - man føler sig så lille. Den blå computerskærm giver omtrent samme følelse - hvad kan en enkelt person stille op i et helt univers?

Vores frygt for den teknologiske udvikling virker til tider noget forhastet. Når vi snakker om, hvordan verden vil se ud i år 2005, må vi have i baghovedet, at afløserne for computer-typerne i dag først forventes færdig til 1998. De vil nok være lidt hurtigere og lidt smartere, men større er forskellen ikke. Virtual Reality maskinerne, man arbejder med i dag, er mere virtual end reality, og deres funktion er at fornøje og gavne mennesket, ikke at overtage dets plads.

Teknologien er et fantastisk værktøj, som vi må bestræbe os på at udnytte til fulde. Grænsen mellem at bruge og misbruge den er hårfin, men hvis det lykkes for os at kigge på den med tilpas kritiske og overbærende øjne, er den et redskab med store muligheder. Der vil altid være skeptikere i blandt os, så vel som der vil være tilbedere af enhver form for teknologi. Hvis vi kan bringe disse 2 grupper tættere sammen, er vi godt rustet til at leve i et integreret informations-samfund, hvoraf vi selv er en del.

Så er vi samlet igen - onsdag efter skole - endnu et par timer er blevet sat af til opgaven. Solen varmer i dag og krokuserne smiler til os fra den anden side af gaden udenfor.

Var det det? Vi tør næsten ikke tro på, vi er færdige... Udskriv hele dokumentet!

Intet sker... nå, "prøv lige igen hva'?" Vi smiler nervøst til hinanden, mens vi krydser fingre - bare der nu ikke er noget galt igen... Pludselig bryder Brit ud i en skrald latter, og trykker på printerens ON-knap. Vi griner med, udskriver i fire eksemplarer og bevæger os ud i forårssolens forsigtige varme.

ESCAPE

Power-on og straks
delt i to marcherer min bevidsthed
ind i den blå skærms

Mødet med en flimrende verden,
som gror for hvert
nøgleord.

Fornuften trænger sig igennem filteret
Svæver mellem kontinenter
og udflydende grænser.

Ord og prangende megabites komprimerer verden
opslugt og strømmende flyver ord og kulturer
ind i mine pulsende vener.

Udsigten over det åbne rum
omringer mine tanker
og

filteret slår gnister
mellem dig og mig.
Smidt tilbage
med filterets mønster på min nøgne hud,
uden resultat,
fyldt med alting og ingenting.

Min erindringsbog flyder over
drukner muligheden for et liv i den filterløse verden.

Blå stråler inficerer mit sind,
suger mig ind
med ryggen mod mig.
En tom skærm med et fyldt index
og en skræmmende skærmhukommelse..... escape